

Det är förhållandevis få bilder till en mycket tät text: 87 illustrationer allt som allt, av vilka 27 är svart-vita och enbart 11 är helsidesbilder. Merparten är halv- eller fjärdedelsbilder. Illustrationer, och framför allt helsidesbilder i färg, är en tung utgift för en publikation och en hård selektion är ofta nödvändig. Bilderna som har använts är väl valda, och detaljbilderna är av hög kvalitet. Däremot är det beklagligt att det inte finns en bildlista, och inga som helst hänvisningar i brödtexten till bilderna. Det är ett mysterium varför inte fotografierna av föremålen, eller ens dess mönsterritningar ingår i själva texten trots att avhandlingen är just föremålsbaserad. I texten identifieras plaggen med dess museums inventarienummer, och om man vill se vad som beskrivs får man själv leta genom publikationen – om just det plagget har illustrerats överhuvudtaget. Det finns alltså inget direkt samband mellan text och illustration genom hela publikationen. Detta kan ha att göra med publikationsformen.

Det är synd att doktorsavhandlingen har publicerats i sin fulla avhandlingsform, men detta är praxis vid svenska universitet. I Sverige disputerar man på en färdig (oftast förlagsutgiven) bok, medan det är vanligare utomlands att bearbeta avhandlingen till ett mer tillgängligt material. Genom det teoretiska upplägget utesluter man potentiella läsare som inte är så vana vid att läsa en krävande text som en avhandling. Det är trots allt en enorm skillnad mellan en avhandling och en faktabaserad bok, i och med att målgrupperna är helt olika. Trots dessa invändningar är boken förhållandevis lättläst. Pernilla Rasmussens stil flyter fint över sidorna och hennes språk är okomplicerat och rättframt. Hon har dessutom det praktiska kunnandet och förmågan att beskriva vad hon ser på ett enkelt och förståeligt sätt.

Skräddaren, sömmerskan och modet berättar fascinerande historier, många tidigare ouppmärksammade, verkligen värda att upptäckas av många. Publikationen fyller flera kunskapsluckor såsom sömmerskornas plats i historien,

deras verksamhet och den kvinnliga mode-
dräktens tillverkningsteknik. Dessutom visar
avhandlingen det enorma potential som muse-
ernas material besitter och hur detta material
kan bidra till förståelsen av ett hantverks kopp-
ling till kulturella och samhälleliga förändring-
ar. Boken kommer att ge stor behållning inte
bara för modeintresserade utan även de som
är intresserade av sociala och ekonomiska för-
hållanden i det förindustriella samhället. Jag
hoppas att Pernilla Rasmussen fortsätter att
bringa i dagen andra förbisedda ämnesområ-
den inom modeforskningen. Föremål har så
mycket att berätta.

Helen Persson

Louise Sebro, *Mellem afrikaner og kreol: etnisk iden-
titet og social navigation i Dansk Vestindien 1730–
1770* (Lund: Historiska Institutionen, 2010).
234 s.

Handlen med mennesker over Atlanten gjorde
millioner af afrikanere til slaver i samfund,
som de ikke kendte. Det var en voldsom ople-
velse, som vendte op og ned på deres liv. Hvad
skete der i den proces med slavernes tilhørs-
forhold til hjemlandet, skabte de nye under-
vejs, og hvad skete der med de børn, der blev
født i Vestindien, hvilket tilhørsforhold havde
de? Det er spørgsmålene, som Louise Sebro
undersøger i sin afhandling, og som titlen
også afslører, sker det i en dobbeltsidet optik
af brud og kontinuitet.

Den overordnede ramme for undersøgelsen
er et mikrohistorisk fokus på enkelte navngiv-
ne individer. Vi hører således om Damma, der
blev født ved Beninbugten, og Anna, Johann og
Abraham, der sandsynligvis var søskende, og
alle blev født som slaver i Dansk Vestindien.
Sebros fokus på individer er velvalgt til den
type spørgsmål, hun stiller, og det detaljerede
kildematerialet fra de herrnhutiske missionæ-

rer gør det muligt at komme tæt på. I 1739 formulerer Damma (nu med det kristne navn Madlena) et brev til den danske dronning Sophie Magdalene. I brevet beder hun om bedre muligheder for at modtage kristen undervisning. Til sidst underskriver hun brevet med "Madlene af Popo fra Afrika". Sebro argumenterer overbevisende for, at brevet er formuleret af Damma/Madlena selv, og viser så videre med inddragelse af andre kilder, at tilhørsforholdet til Afrika havde betydning også for de slaver, der blev født i Afrika. Det er spændende.

Sebro argumenterer grundlæggende grundigt og sagligt, men man kan dog i denne del af bogen kritisere Sebro for, at hun lidt for hurtigt glider fra Dammas (og andre slavers) identifikation med et specifikt sted og senere et bestemt sprog til mere omfattende kategorier som identitet, kultur, nation og etnicitet – uden nærmere at angive, hvad de dækker over. Det er problematisk, da forestillingen om, at sprog, nation, kultur og identitet hænger snævert sammen, er en moderne opfattelse med rod i romantikken. Her bør man være forsigtig. Skal man blive ved kilderne, viser de blot, at nogle slaver, som Madlena ovenfor, foretager en identifikation med et sted i Afrika, men intet om karakteren eller dybden af identifikationen.

I kapitel to efter cirka 100 sider bliver der langsomt rettet op på en del af problemet, idet fokus flyttes fra identifikationer til deres betydning i praksis. Her vises det, hvordan forskellige afrikanske sprog har betydning for, hvordan netværk bliver dannet og holdt ved lige i Vestindien. Hun inddrager videre erstatnings-relationer som rejsefællesskabet på slaveskibet og bussal-"dåben", der introducerer den nyankomne til slavesamfundet og udstyrer denne med en "mor" eller "far" – og Sebro foreslår, at oprindelse og sprog er en faktor i dannelsen af disse relationer. Sidst handler kapitlet om slaveoprøret i 1733–1734 på Sankt Jan, hvor oprørerne i stigende grad blev betegnet som amina. Samlet behandler kapitlet således forskellige karakterer, som et

fællesskab om sprog og oprindelse kan antage. I kapitel tre behandler Sebro fællesskabet i den herrnhutiske menighed. Hermed understreges det, med Sebros betegnelser, at kreolske netværk eksisterede side om side med etniske. Inden for slavesamfundets ret solide rammer af tvang eksisterede således muligheder for både at varetage eksisterende tilhørsforhold og skabe nye. Slavesamfundet var: "et rum, hvor flere tilknytningsmuligheder eksisterede side om side, men i et samspil, hvor barriererne imellem dem var flydende, således at de enkelte dele påvirkede hinanden."

I Sebros fortløbende diskussion af brud og kontinuitet vender hun i kapitel fire endnu en gang øjnene mod Afrika og undersøger forskellige slavers forestilling om død, slægt og kosmologi. Her er det ikke overordnede kategorier som nation, der er prismet, men slavernes forhold til nære relationer i Afrika som forældre, familie og slægt – og det fungerer overbevisende. Til sidst vender Sebro tilbage til Damma/Madlena og viser, at hun tilpasset situationen bruger henholdsvis sit oprindelige navn eller sit nye kristne navn. Herfra slutter hun videre til den mellem eller både/og position, som titlen på afhandlinger også lyder. Sebros afhandling formår på trods af mislyde, at sige noget kvalificeret om de slaver, der opholdt sig i Vestindien mellem 1730 og 1770: Deres udtrykte tilhørsforhold, identifikationer, fællesskaber og netværk. Navngive slaver får en stemme, og det er en præstation.

Allan Sortkær

Helena Strömquist, *"Med coleurt omslag": färgade, dekorerade och tryckta pappersomslag på svensk bokmarknad 1787–1846* (Lund: Bokhistoriska skrifter 6, 2010). 410 s.

Bokbandens roll på den svenska bokmarknaden i äldre tid är ett område som fram till nu varit